

Aan De Staatssecretaris JPS, dhr V.P.G. Karremans MSc
De Staatssecretaris Rechtsbescherming, dhr dr T.H.D. Struycken
De Commissie VWS en Commissie J&V van de Tweede Kamer

Betreft **Internetconsultatie met betrekking tot
Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming**

18 maart 2025

Geachte bewindspersonen en leden van de Commissies van VWS en J&V van de Tweede Kamer

I. Inleiding

Goede rechtsbescherming is afhankelijk van (i) deugdelijke wetgeving, (ii) transparante, competente en menselijke uitvoering daarvan en (iii) kritische en onafhankelijke rechtspraak. De kracht van de ketting is echter zo sterk als de zwakste schakel. Ten minste de afgelopen 10 tot 15 jaar is de kwaliteit van alle drie de schakels in een vrije val terechtgekomen. Het is dus niet gek, dat het vertrouwen van burgers in onze overheid en de rechtsstaat nog nooit zo laag is geweest.

Het Toekomstscenario is midden 2020 opgestart. Tijdens de internetconsultatie in juni/juli 2021 was grote kritiek op het gebrek aan rechtsbescherming, input van echte vertegenwoordigers van zorgvragers en adequaat feitenonderzoek, alsmede de voortzetting van de decentralisatie. Met alle punten van kritiek is weinig gedaan. Het onderhavige wetsvoorstel is een *stap* in de goede richting, maar de weg naar de finish van de *marathon* is nog héél erg lang.

Ook de FNV heeft er genoeg van, dat de wetgevende- en uitvoerende macht telkens pretenderen dat hun achterban betrokken is bij hervormingen, terwijl dit expliciet niet het geval is. Zo stelde FNV-bestuurder Maaïke van der Aar vorige week nog:

“Daarom hebben onze kaderleden, namens hun achterban, ook aan VWS verzocht om, daar waar het over de agenda gaat, niet meer te melden dat ‘professionals’ onderdeel zijn van de agenda en zeker niet dat zij akkoord zijn.”¹

Hetzelfde geldt voor de echte vertegenwoordigers van ouders en jongeren. Beleidsambtenaren betalen zorgvuldig geselecteerde individuen en organisaties om te doen alsof ze ouders en jongeren vertegenwoordigen. Politici en de pers luisteren ook liever naar nieuwswaardige individuele verhalen, omdat alsdan gedaan kan worden alsof dit de uitzonderingen zijn die de hoofdregel (uitstekende jeugdzorg) bevestigen. Echte vertegenwoordigers kunnen aan de hand van duizenden dossiers aangeven wat het werkelijke verhaal is.

Ook in de Memorie van Toelichting worden ouders weer geschoffeerd door dergelijke uitlating. Zo staat in paragraaf 5 van de MvT:

“Parallel aan de internetconsultatie worden via de community van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming gesprekken gevoerd over de voorgestelde maatregelen met ouders. De input wordt verzameld en meegenomen met de andere adviezen uit de consultatie.”

De waarheid is echter, dat deze Community bestaat uit nog geen 10 actieve leden, en dus niet representatief is voor de groep “ouders”. Daarnaast mocht deze Community tijdens een online sessie op 13 november 2024 meepraten over het onderhavige wetsvoorstel, doch zonder het wetsvoorstel ooit gezien te hebben. Hoe kun je serieus meepraten over een wetsvoorstel, als je dit wetsvoorstel nooit gezien hebt? Dit is precies dezelfde techniek die de beleidsmedewerkers van het Ministerie van

¹ https://www.linkedin.com/posts/maaike-van-der-aar-120b5910_wet-verbetering-beschikbaarheid-jeugdzorg-activity-7305822925490696192-X1IX/?rcm=ACoAACmRS1sBzZ5uMRkv2B_yK5svr2syS83xWX4

J&V in 2018 hebben gebruikt, om ouders buiten spel te zetten in de aanloop naar de goedkeuring van het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek.

Tot slot is volstrekt onduidelijk wat er met de input van ouders is gebeurd. Vrijwel altijd wordt deze flagrant genegeerd.

Wij putten hoop uit de gesprekken die wij de afgelopen acht maanden met David Lamas hebben gevoerd, maar indien hij er niet in slaagt om echte vertegenwoordigers van zorgvragers (ouders en jongeren) eindelijk actief bij *alle* besluitvormingsprocessen te betrekken, dan is ook deze poging (net als alle voorgaande hervormingen in de jeugdzorg sinds 1974) tot mislukken gedoemd: een herhaling van het boemerang-beleid².

II. Twee algemene punten van kritiek:

A. Randvoorwaarden voor een goede rechtsbescherming

1. adequaat feitenonderzoek (door alle ketenpartners) moet wettelijk afdwingbaar is

Vanaf januari 2019 is door de uitvoerende organisaties gewerkt aan de implementatie van het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek. In juni 2018 hebben wij de Tweede Kamer al laten weten, dat dit actieplan tot mislukken was gedoemd. Echte vertegenwoordigers van zorgvragers zijn ook toen vrijwel geheel genegeerd. De eindevaluatie door DSP in juni 2023³ wees dan ook uit, dat vrijwel niets was bereikt: **zie Bijlage 1**.

Door de weigering van ketenpartners om adequaat feitenonderzoek op te leggen aan hun medewerkers, kunnen de ketenpartners niet voldoen aan hun wettelijke verplichtingen van artikel 4.1.1. WMO (voor VT) en artikel 3.3 Jeugdwet (voor de Raad en de GI's). Doordat er geen sanctie staat op het niet naleven van deze wettelijke verplichtingen, vermelden de rapportages van de Ketenpartners nog steeds niet "de volledige waarheid". Hierdoor worden weinig kritische rechters voortdurend op het verkeerde been gezet. Zodoende worden "ingrijpende jeugdzorgbeslissingen" (t.w. ondertoezichtstellingen, uithuisplaatsingen en gezagsbeëindigende maatregelen) dus nog steeds gebaseerd op onderbuikgevoelens, en niet op adequaat feitenonderzoek.

2. stop met de decentralisatie: de eindverantwoordelijkheid voor jeugdzorgbeleid mag niet liggen bij gemeenten, en de uitvoering mag niet afhankelijk zijn van lokale privaatrechtelijke organisaties

Ook de decentralisatie was tot falen gedoemd. Op dit moment is iedereen het hier wel over eens. Desalniettemin wordt de decentralisatie niet (geheel) teruggedraaid, maar afgezwakt door de introductie van Regionale Veiligheidsteams. Wij putten hoop uit de intentie van dhr Lamas om uniformiteit af te dwingen via (overkoepelende) wetgeving en kaders, maar zijn vooralsnog van mening dat de RVT niet gaan werken.

3. de rechterlijke macht, het OM en de politie moeten elke schijn van partijdigheid voorkomen

Ten eerste ervaren veel ouders en jeugdrechtsadvocaten, dat rechters "de meningen" en verzoeken van (mede)ketenpartners vrijwel altijd blindelings volgen. Daarnaast nemen rechtbanken in het geheim deel aan overleggen met ketenpartners, om geitenpaadjes te bedenken in het nadeel van zorgvragers. Wij hebben rechtbanken hierop gewezen, maar deze negeren het probleem en zijn niet bereid tot overleg. Tot slot zijn er een aantal (plaatsvervangende) rechters die al decennia vrijwel fulltime betaald worden door ketenpartners, en dus per definitie de schijn van partijdigheid tegen zich hebben. Bij wrakingsacties worden ouders geconfronteerd met bolwerken van collega rechters.

Daarnaast hebben wij de afgelopen vijf tot tien jaar een trend gezien, waarbij ook de politie en het OM zich als ketenpartners zijn gaan gedragen. Wij hebben vele voorbeelden waarbij de politie aangiften tegen jeugdzorgmedewerkers / bestuurders van Ketenpartners weigeren of afleggen, en

² Sharon Stellaard (1982) promoveerde in 2023 aan de VU op een onderzoek naar vijftig jaar (falend) hervormingsbeleid in passend onderwijs en jeugdzorg. Zie <https://www.boom.nl/bestuurskunde/100-13910-Boemerangbeleid>

³ <https://www.wodc.nl/actueel/nieuws/2023/09/07/actieplan-droeg-nauwelijks-bij-aan-verbetering-kwaliteit-feitenonderzoek-door-jeugdbescherming>

het OM weigert om hen te vervolgen, zelfs indien er wettig en overtuigend bewijs is van strafbare feiten waarop gevangenisstraf staat.

4. handhaving van de scheiding der machten: geen politici met betaalde (bij)baantjes bij Ketenpartners.

In bijna elke Raad van Toezicht van Ketenpartners zit wel iemand uit de lokale of landelijke politiek. Deze belangenverstrengeling van wetgevende- en uitvoerende macht is in strijd met de vereiste scheiding der machten;

5. de kwaliteit van, en het toezicht op, (de opleiding tot) jeugdzorgprofessionals moet veel beter

Het is veelzeggend dat vijf studenten van de Fontys Hogeschool op 14 februari 2025 een (brand)brief hebben geschreven aan de betrokken bewindslieden m.b.t. de gefaalde professionalisering van de jeugdzorg professionals (zie Bijlage 2). Wij citeren uit hun brief:

“De afgelopen jaren is er veel ingezet op de professionalisering van professionals in de jeugdzorg, echter heerst bij ons de vraag in hoeverre dit daadwerkelijk resultaat heeft geboekt. ... Dit tekort in kennis en vaardigheden vormt volgens ons de kern van het probleem. ... Daarnaast blijkt uit ons onderzoek dat de professionalisering van professionals door middel van training en bijscholing onvoldoende effect heeft. ... Ouders en jeugdigen dienen actief betrokken worden bij de hulpverlening en besluitvorming.”

U zult begrijpen dat wij hun zorgen onderschrijven.

6. betaalbare (gratis) rechtsbijstand moet voor iedereen beschikbaar zijn

Voor de sociale advocatuur is de laatste tien jaar steeds verder onder druk komen te staan⁴. We zien in de praktijk echter ook, dat betaalde jeugdrechtsadvocaten hun praktijk sluiten, omdat zij de onbegrijpelijke rechterlijke uitspraken niet langer aan hun cliënten kunnen uitleggen. Dit komt vooral door bovenstaande punten van kritiek: zie II. A.1 t/m 5. Inmiddels is de sociaal advocatuur beland in een “sterfhuiskonstructie”, concludeert Investico. Tussen 2019 en 2023 daalde het aantal sociaal advocaten met twaalf procent, maar de echte klap moet nog komen. Het vak is sterk vergrijsd. Tot voor kort werkten er nog 4400 sociaal advocaten in Nederland. Volgens de Raad voor Rechtsbijstand koersen 2500 van hen af op hun pensioen.⁵

De tekorten in de sociale advocatuur volgen op jarenlange bezuinigingen. Ook deze kabinetsperiode gaat er opnieuw twaalf procent minder geld naar gesubsidieerde rechtsbijstand. Eerder deze maand concludeerde een onderzoekscommissie onder leiding van rechter Herman van der Meer wederom dat de vergoedingen voor sociaal advocaten te laag zijn. Jaarlijks moet er volgens de commissie 40 miljoen extra bij. Staatssecretaris voor Rechtsbescherming, Teun Struycken (NSC), wil niet toezeggen of hij het advies overneemt.

B. Ook een OTS is een ingrijpende jeugdzorgmaatregel – rechtsbescherming is vereist

Het concept wetsvoorstel benadrukt keer op keer de schadelijk gevolgen van een (spoed) UHP en een gezagsbeëindigende maatregel. Wij maken ernstig bezwaar tegen het (bewust) niet benoemen van ondertoezichtstellingen. Elke gedwongen maatregel is schadelijk voor ouders en kinderen. Als gevolg van de ernstige tekortkomingen van het huidige stelsel (zie de punten II.A.1 t/m 5 hierboven) worden ouders en minderjarigen met een ondertoezichtstelling eveneens voortdurend blootgesteld aan absurde schriftelijke aanwijzingen, drang-en-dwang, chantage (met hun kinderen), onkunde en willekeur. Ook een OTS wordt veelal ervaren als een zeer traumatische ervaring.

⁴ Zie bijvoorbeeld: (1) 19 september 2019: “Minister Dekker kan teloorgang sociale advocatuur niets schelen; NOvA blijft weg uit topberaad”, <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/minister-dekker-kan-teloorgang-sociale-advocatuur-niets-schelen>; (2) 6 juni 2024: “Teloorgang sociale advocatuur: 5.000 stagiairs nodig om tij te keren”, <https://www.recht.nl/234087/teloorgang-sociale-advocatuur-5000-stagiairs-nodig-om-tij-te-keren>; (3) 3 maart 2025, “Sociale advocatuur sukkelt naar ondergang”, <https://www.recht.nl/nieuws/nondeclarabel/243912/sociale-advocatuur-sukkelt-naar-ondergang>

⁵ <https://www.platform-investico.nl/onderzoeken/gaten-in-de-rechtsbescherming> en/of <https://dezwijger.nl/nieuws/een-wegbezuinigd-grondrecht>

III. Specifieke opmerkingen

1. Versterking van de rol van de kinderrechter

Wij zijn blij met de versterking van de rol van de kinderrechter (zoals het neerleggen van de beslissing over het opvoedperspectief bij de kinderrechter, de periodieke evaluatie van een voogdijmaatregel door de kinderrechter, en de mogelijkheid om geschillen over de uitvoering van de voogdij aan de kinderrechter voor te leggen), maar willen er wel op wijzen dat dit zinloze maatregelen zijn indien niet voldaan is aan bovenstaande randvoorwaarden, en dan met name randvoorwaarden A.1, 3 en 6. Ook moet de rechterlijke macht voldoende middelen krijgen om deze aanvullende taken uit te voeren.

2. Het belang van “hoger recht”: het IVRK, het EVRM en de uitspraken van het EHRM

Wij zijn ook tevreden over de expliciete erkenning van “hoger recht”. Al ruim 10 jaar wijzen vele ouders kinderrechters op de relevantie van het IVRK, het EVRM en de uitspraken van het EHRM. Veelal werden, en worden, deze argumenten niet of onvoldoende gemotiveerd ter zijde geschoven. Jeugdzorg medewerkers zijn veelal niet op de hoogte van hun eigen (Nederlandse) richtlijnen⁶, laat staan dat zijn geïnteresseerd zijn in het bestuderen van internationale verdragen en/of jurisprudentie. Toen het Toekomstscenario in september 2024 met een concept handelingskader voor professionals van lokale teams en regionale veiligheidsteams kwam, stond daarin de volgende aanbeveling:

“Belangrijke feedback van professionals was dat een beknopt document moet worden, omdat het anders niet gebruikt en gelezen wordt.”⁷

In paragraaf 2.1 van de Toelichting op het onderhavige concept wetsvoorstel staat ook het volgende:

“Uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) volgt dat bij een uithuisplaatsing ten minste aan drie voorwaarden moet worden voldaan: 1. er moet voldoende aanleiding zijn om in te grijpen, 2. de gevolgen van dit ingrijpen voor het gezin moeten zorgvuldig worden onderzocht en 3. er moet worden gekeken naar alternatieven die minder ingrijpend zijn (subsidiariteitsbeginsel).”

Het “ingrijpen” door de Staat (middels een dwangmaatregel) wordt door vrijwel alle ouders ervaren als de ergste en meest vernederende “straf” die je als ouders opgelegd kunt krijgen. Het is een “straf”, omdat je volgens een rechter terecht door “de Staat” bent beschuldigd van het niet (voldoende) beschermen van de ontwikkeling en veiligheid van je eigen kind. Echter, deze “veroordeling” vindt duizenden keren per jaar plaats, zonder dat iemand adequaat feitenonderzoek heeft verricht, laat staan dat sprake is van “wettig en overtuigend” bewijs. Per definitie wordt in Nederland dus niet voldaan aan het tweede vereiste.

Zoals uit het wetsvoorstel blijkt, wil men het subsidiariteitsbeginsel thans gaan invoeren voor alle dwangmaatregelen (dus ook voor de OTS). Met andere woorden: dit is het tweede (van de drie vereisten volgens “hoger recht”) waaraan de Nederland Staat tot op heden nooit aan heeft voldaan.

3. Gratis rechtsbijstand bij een Uithuisplaatsing en/of een Gezagsbeëindigende maatregel

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie van de pilot gratis rechtsbijstand bij gezagsbeëindigende maatregelen heeft het kabinet besloten het recht op kosteloze rechtsbijstand in procedures rondom uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging voor ouders wettelijk vast te leggen. Dit recht op

⁶ Op 27 november 2020 kreeg de cliëntenraad (CR) van Stichting Bureau Jeugdzorg Limburg (St.BJL) na bijna anderhalf jaar vragen maar liefst 41 volgens St.BJL voor cliënten relevante richtlijnen. Gezien het grote cliëntenbelang van goede richtlijnen m.b.t. het gewenste gedrag van medewerkers van St.BJL, heeft de CR zich tussen 27 november en 8 december ingespannen om alle richtlijnen te lezen en van commentaar te voorzien. Van de 41 richtlijnen (ruim 1400 bladzijden) bleken slechts 5 daadwerkelijk te kunnen kwalificeren als richtlijn, maar ook deze richtlijnen voldeden niet aan de minimum eisen die aan een richtlijn gesteld moeten worden: o.a. niet gedateerd, niet ondertekent, en geen ingangsdatum. Volgens de CR is dit opnieuw bewijs van wanbeleid met desastreuze gevolgen voor 2500 jeugdigen en hun ouders.

⁷ Zie <https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/documenten/rapporten/2024/02/26/handelingskader>

kosteloze rechtsbijstand wordt geregeld in dit wetsvoorstel. Wij zijn van mening dat ALLE ouders en jongeren die door de Staat (i.c. Veilig Thuis en/of de Raad voor de Kinderbescherming als onderdeel van het Ministerie van J&V) als verdachte van een mogelijkerwijs strafbaar feit worden aangemerkt, recht hebben op gratis rechtsbijstand. Vanaf het moment dat Veilig Thuis en/of de Raad haar (strafrechtelijk) onderzoek begint, zouden ouders en jongeren recht moeten hebben op gratis rechtsbijstand. Het feit dat op dat moment nog niet vast staat of een OTS, een UHP en/of een GBM uiteindelijk zal worden opgelegd is irrelevant: ze zijn door de Staat in staat van beschuldiging gesteld.

4. Beslissing over perspectief besluit

In lijn met het advies van de Adviescommissie is gekozen voor de wettelijke verankering van het perspectiefbesluit door de kinderrechter binnen de machtiging tot uithuisplaatsing. Zodra de kinderrechter bepaalt dat het perspectief niet langer thuis ligt, geldt de machtiging uithuisplaatsing en ondertoezichtstelling tot de meerderjarigheid. De GI wordt verantwoordelijk voor de evaluatie van het welzijn en de veiligheid van minderjarigen waarvan de kinderrechter heeft bepaald dat het opvoedperspectief niet meer bij de ouder(s) ligt. Over deze evaluatie rapporteert zij aan de raad voor de kinderscherming. Op deze wijze wordt voorzien in een periodieke evaluatie van de minderjarige waarvoor het perspectief elders is bepaald en dus geen jaarlijkse toetsing door de kinderrechter plaatsvindt.

In het kader van de uitvoering van een uithuisplaatsing waarbij het opvoedperspectief niet meer bij de ouder(s) met gezag ligt zijn de inspanningen van de GI in beginsel nog steeds gericht op het bevorderen van contact en omgang tussen de minderjarige en zijn ouders en andere belangrijke hechtingsfiguren, zoals zijn broers en zussen en grootouders.

Doordat niet jaarlijks hoeft te worden verlengd, wordt onrust bij de minderjarige, de ouders en pleeg- en gezinshuisouders voorkomen en wordt duidelijkheid verschaft over het opvoedperspectief van de minderjarige.

Gezien de grote gevolgen van het perspectief besluit door de kinderrechter, en aangezien het perspectiefbesluit een pedagogische inschatting is van de situatie van een minderjarige, lijkt het ons belangrijk dat wettelijk wordt vastgelegd welke onafhankelijke (BIG-geregistreerde) professional de kinderrechter gaat adviseren over dit besluit. Het lijkt ons niet verstandig dat deze advisering vanuit de GI, Veilig Thuis en/of de Raad geschied.

Ook over de periodieke evaluatie rapportages van de GI aan de raad voor de kinderscherming (met betrekking tot het welzijn en de veiligheid van minderjarigen) maken wij ons grote zorgen, aangezien beide partijen op dit moment niet neutraal tegenover elkaar staan, waardoor het principe van de four-eye-approach teniet wordt gedaan.

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

5. Proces om te komen tot omgang

Bepaald wordt dat de GI binnen zes weken na tenuitvoerlegging van de machtiging (spoed-) uithuisplaatsing een omgangplan voor de minderjarige afsprekt met de ouders en de minderjarige, of aan de kinderrechter om vaststelling van een dergelijke regeling verzoekt.

Paragraaf 3.2.3. van de Memorie van Toelichting begint met: "Voor de ontwikkeling van een minderjarige is het belangrijk dat de minderjarige gehechtheidsrelaties heeft en behoudt met belangrijke personen, meestal de personen die voor hem zorgen." Voor het overige is steeds sprake van "ouders". Wij zijn van mening dat het contact tussen de minderjarige en beide ouders voortgezet moet worden en in het omgangsplan dient te worden opgenomen, ongeacht of sprake is van inwonende- of uitwonende ouder(s), en ongeacht of een of beide ouder(s) gezag hebben of niet.

Wij zijn ook van mening dat deze termijn moet worden teruggebracht tot twee weken. Of de betrokkenpartijen tot dergelijke afspraken in staat zullen zijn, behoeft slechts één gesprek, en daarop hoeft niet zes weken gewacht te worden.

Noot: in de praktijk ondersteunen GI's de inwonende ouder, zelfs indien deze de afgesproken (en/of door de rechter bekrachtigde) omgangsregeling niet nakomt. Door deze handelwijzen maakt de inwonende ouder en/of de GI zich schuldig aan (institutionele) ouderverstoting. Een extreem

voorbeeld is te vinden in Hof Arnhem-Leeuwarden van 31 oktober 2023 (zaaknummer ECLI:NL:GHARL:2023:9166)⁸. Wij zijn mening dat ook in dit soort situaties de uitwonende ouder rechtsbescherming verdient.

6. Omvang omgangsplan

Wij zijn het niet eens met de beperking van de verplichte inhoud van het omgangsplan tot de omgang tussen de minderjarige en zijn ouder(s). Waarom moeten broers en zussen hun hoop vestigen op de ambtshalve interventie door de kinderrechter, en moeten anderen die in een nauwe persoonlijke betrekking staan tot de minderjarige (bijvoorbeeld grootouders) gebruik maken van een eigen rechtsingang (t.w. artikel 377a BW). Wij zijn van mening dat de omgang tussen de uithuisgeplaatste minderjarige en alle voor hem of haar relevante personen zo snel mogelijk (en wettelijk verplicht) geregeld moet worden in het omgangsplan. Het argument van een onwerkbaar belasting voor de GI vinden wij niet overtuigend. Wij vinden een dergelijke uitbreiding dermate in het belang van het kind, dat in dit geval de termijn van twee weken opgerekt mag worden tot zes weken. Door ons voorstel weet elke uithuisgeplaatste minderjarige ten minste binnen acht weken (zes weken GI plus twee weken kinderrechter) hoe zijn/haar gehele omgangsregeling eruit gaat zien.

7. Verlagen leeftijdsgrens hoorrecht

Wij onderschrijven geheel het standpunt van het IVRK, en dus heeft 'het kind dat in staat is zijn of haar mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten (..) waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid'. De verlaging van de leeftijd naar acht jaar is dus niet voldoende.

Wel moet voorkomen worden, dat een kind door een of beide ouders onder druk wordt gezet. Dit risico speelt vooral bij dreigend contactverlies bij (vecht)scheidingen. Daarom zijn wij van mening dat zeer gespecialiseerde (BIG-geregistreerde) professionals dit soort kindgesprekken moeten voeren en/of begeleiden. Een SKJ registratie is daartoe volstrekt onvoldoende. Dit is dermate belangrijk, dat wij het kabinet vragen dit wettelijk vast te leggen.

Het NJI⁹ en vele anderen hebben onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van kinderen in specifieke leeftijdscategorieën. Wanneer een kind gevraagd wordt naar zijn mening, gevoelens en behoeften, is het essentieel om rekening te houden met de omgeving waarin het kind opgroeit. Wat een kind zegt nodig te hebben, wordt sterk beïnvloed door de omgeving en de personen die op dat moment een dominante rol spelen in zijn of haar leven. In de toelichting van het wetsvoorstel wordt hier onvoldoende bij stilgestaan. Een specifiek risico doet zich voor in situaties waarbij ouders gescheiden zijn en sprake is van een ongelijkwaardige zorg- en opvoedverdeling. In Bijlage 3 geven we hierop een nadere toelichting.

Ook willen wij in deze context graag verwijzen naar de bijdrage van Peter Dijkshoorn (voormalig kinder- en jeugdpsychiater) aan deze internet consultatie: zie Bijlage 4.

8. Verkorten appel- en cassatietermijn van drie maanden naar zes weken

In de praktijk worden ouders vaak verrast door de onzorgvuldige (partijdige) wijze waarop in Nederland recht wordt gesproken. Met name het totale gebrek aan AFO aan de kant van de Ketenpartners, en de volgzame wijze waarop rechters de op onwaarheden en subjectieve meningen berustende rapporten van Ketenpartners omarmen. Hierdoor ontstaat na een beschikking veel verwarring, woede en vertwijfeling. Voor veel ouders is de termijn van drie maanden daarom absoluut noodzakelijk en veelal zelfs te krap. Indien ouders een bronverslag van een specialist wil aanvechten, dan is daarvoor meestal een klacht bij het Medisch Tuchtcollege vereist. Dergelijke

⁸ Twee gezinsvoogden van SAVE Midden Nederland leggen een Tussenvonnis van het Hof Arnhem-Leeuwarden m.b.t. een uitgesproken omgangsregeling gewoonweg naast zich neer. GI heeft door tussenbeschikking hof naast zich te leggen in strijd gehandeld met wettelijk systeem en vader feitelijk rechtsbescherming onthouden. Hof rekent dat GI zwaar aan. In zijn eindbeslissing van 31 oktober 2023 bekrachtigd het Hof nogmaals een omgangsregeling. Dezelfde twee gezinsvoogden geven ook hieraan geen uitvoering en laten de OTS verlopen. Omdat ze vader reeds in 2021 uit zijn gezag hebben laten zetten, staat vader door toedoen van SAVE geheel buiten spel. Wij noemen dit institutionele ouderverstoting.

⁹ Zie <https://www.nji.nl/ontwikkeling>

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

procedures duren in eerste aanleg al snel 6 tot 12 maanden. Daarnaast moeten ouders beslissen over het al dan niet aantekenen van hoger beroep (mede afhankelijk van de mogelijkheid tot financiering daarvan), een advocaat (op toevoeging: zie hierboven) zoeken en het hoger beroep voorbereiden.

Zes weken is absoluut te kort.

9. Verkorten termijn spoedprocedure UHP

In het onderhavige wetsvoorstel wordt de wettelijke termijn waarbinnen een met spoed verleende machtiging tot uithuisplaatsing ter zitting moet worden behandeld verkort van veertien naar zeven dagen, met toepassing van de Algemene termijnenwet

Wij zijn het eens met deze wijziging, maar hebben drie kritische kanttekeningen. Ten eerste houden de Ketenpartners zich op dit moment veelal niet aan de termijn van 14 dagen. Indien er geen sanctie staat op naleving van de nieuwe termijn van 7 dagen, zullen de Ketenpartners zich ook niet houden aan de nieuwe termijn. Ten tweede grijpen Ketenpartners ook veel te snel naar dit paarden middel, en worden zelden teruggefloten door rechters. Er zou ons inziens ook een sanctie moeten staan op het geheel ten onrechte inzetten van dit paardenmiddel. Tot slot dienen sommige Ketenpartners na een afwijzing van een spoed-UHP nog diezelfde dag (buiten kantooruren) hetzelfde verzoek nogmaals in bij bevriende hulpofficieren van justitie. Het bewandelen van dit soort geitenpaadjes moet eveneens wettelijk verboden worden.

10. Verbeteren procespositie minderjarige vanaf twaalf jaar

Wij zijn het in principe eens met deze voorstellen, maar hebben ook hier nog steeds (grote) twijfel in geval van (vecht)scheidingen. Het rapport van de Universiteit van Leiden (*“Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie”*) is zeer omvangrijk (354 pagina’s), maar toch relatief onduidelijk in de aanbevelingen. Zo staat er m.b.t. het belangrijke onderwerp van kindgesprekken bij (vecht)scheidingen:

“Bij minderjarigen in bijvoorbeeld echtscheidingssituaties komen loyaliteitsconflicten voor waarbij het kind bang is om een mening te geven die niet overeenkomt met die van (een van de) ouders. Tijdens een kindgesprek vormt een loyaliteitsconflict een probleem, omdat het moeilijker is om de authentieke mening van het kind te achterhalen. Mede gezien de suggestibiliteit en meegaandheid van jonge kinderen is het in deze situaties bijzonder belangrijk om duidelijke instructies en gespreksregels te geven tijdens een kindgesprek.” en “Om de authentieke mening van het kind boven tafel te krijgen is het heel belangrijk dat een kind zich veilig voelt tijdens een kindgesprek (Delfos, 2009). Voor rechters kan dit een uitdaging zijn, met name omdat er slechts een beperkte tijd is gereserveerd voor kindgesprekken. In dit soort situaties kan het bijzonder raadzaam zijn om de blik van een expert te vragen, zoals een bijzondere curator.”

Hier worden de allerbelangrijkste voorwaarden dus niet benoemd: dergelijke complexe kindgesprekken moeten: (A) worden uitgevoerd/ondersteund door (1) gespecialiseerde, (2) BIG geregistreerde professionals, (3) waarvan vast staat dat hij/zij geen persoonlijke ervaring hebben met HG/KM/vechtscheidingen, en (B) in het bijzijn van een door de jeugdige aangewezen vertrouwenspersoon.

Wij vinden over het algemeen dat minderjarigen (voortdurend) moeten worden gewezen op hun recht op ondersteuning door een door hunzelf uitgekozen vertrouwenspersoon, dus zonder dat zij afhankelijk zijn van een (zogenamd) gecertificeerde ervaringsdeskundige of door Ketenpartners en/of de Staat aangewezen vertrouwenspersonen.

11. Gegevensbescherming

Het wetsvoorstel introduceert drie op het oog nieuwe documenten. Dergelijke verslagen zijn prima, maar zinloos indien:

(1) de opstellers

(a) zich niet houden aan hun wettelijke opdracht van artikel 3.3 JW, t.w. het rapporteren van de volledige waarheid (omdat ze o.a. weigeren AFO uit te voeren), en

(b) nooit geleerd hebben gekregen hoe ze deugdelijke dossiers moeten opstellen: indien ouders een kopie opvragen van hun dossier, dan krijgen ze veelal iets dat lijkt op een oude schoenendoos: een allegaartje van ongeorganiseerde documenten, zonder het essentiële “contact journaal”. Door het contactjournaal kon vroeger nog op enigszins logische wijze een reconstructie worden gemaakt van hetgeen was gebeurd, De GI’s hebben echter eenzijdig besloten dat ze een dergelijke transparantie niet langer wilden geven. Zorgvragers zitten met de gebakken peren;

(2) de wetgever destructieve wetgeving opstelt en implementeert: artikel 7.3.8. van de JW bepaalt dat elke individuele JZ-medewerker zelf mag bepalen wat hij/zij waardig acht om in het dossier op te nemen. Indien de JZ-medewerker bang is voor een tuchtklacht, kan hij/zij het dossier zuiveren van belastend materiaal of simpelweg zeggen: het dossier is leeg. Volgens standaard jurisprudentie hebben ouders alsdan de onmogelijke taak om te bewijzen dat dit niet het geval is: einde verhaal. Ook hierom is centraal beleid vanuit de overheid nodig.

Daarnaast maken een aantal gemeenten nog steeds gebruik van de verwijzindex. Niet alleen is dit een inbreuk op privacy, maar een aantal gemeenten weigert ook pertinent om inwoners een kopie te geven van deze verwijzindex. Laten de Ministeries eerst hier eens wat aan doen.

Alvorens de politiek gaat schermen met wettelijke verplichtingen onder de AVG, zou ze eerst de opleidingsinstituten moeten verplichten hierover te onderwijzen, en de Ketenpartners moeten verplichten ervoor te zorgen dat hun “professionals” zich eraan houden. Op dit moment hebben de ketenpartners en hun professionals volstrekt maling aan de AVG en internationale verdragen.

De Ketenpartners zullen met deze verplichtingen slechts één ding doen: klagen over administratieve lasten, en vervolgens elke poging om e.e.a. te implementeren frustreren.

12. Regeldruk

Advocaten met een tarief van € 1500 per uur moeten hun tijd verantwoorden per 6 minuten. Hun werkgevers achten dit noodzakelijk om hun scherp te houden, en beperkte resources optimaal te kunnen inzetten. Als mensen met een dergelijk uurtarief dergelijke administratieve verplichtingen moeten nakomen, dan mag dit ook verwacht worden van jeugdzorgprofessionals die belast zijn met het bewaken van de ontwikkeling en veiligheid van onze kinderen.

Indien de bestuurders van Ketenpartners klagen over regeldruk, dan moeten ze zich eens serieus gaan afvragen of ze wel beschikken over de juiste IT-systemen en management tools.

Ouders en minderjarigen hebben RECHT op een goed georganiseerd dossier, met een deugdelijke tijdlijn, en een volledig contactjournaal.

IV. Conclusie

Elke verbetering van rechtsbescherming is welkom, maar niet alle voorgestelde veranderingen bewerkstelligen dit doel. Het grootste pijnpunt is de absolute weigering van de bewindslieden en de bestuurder van het VNG om met echte vertegenwoordigers van zorgvragers in gesprek te gaan.

Ons aanbod tot een constructieve dialoog blijft van kracht.

Hoogachtend,

mr Alfred Groenen MCL/MBA/MBI
Tel.nr. 06-83195349 / e-mail: agroenen@gmail.com

Namens het SamenwerkingsVerband van Ouders met Jeugdzorg:

- Belangenvereniging IKZ, <https://bvikz.nl/>;
- Stichting KOG, <https://www.stichtingkog.info>;
- Stichting Vader Kennis Centrum, <https://vaderkenniscentrum.nl>
- Stichting Passage, <https://www.stichtingpassage.eu/>

Bijlage 1: Eindevaluatie van het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek

“Hoe te komen tot een verbetering van feitenonderzoek; Evaluatie Actieplan feitenonderzoek in de jeugdbeschermingsketen”

(door DSP, juni 2023)

Het is veelzeggend dat DSP in de titel primair verwijst naar dingen die nog moeten gebeuren, en alleen in de bijzin aangeeft dat dit de eindevaluatie is van het drie-jaren project (2019-2021). In 2022 heeft DSP de eindevaluatie van het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek uitgevoerd. Alhoewel het rapport voor de zomervakantie 2023 klaar was, heeft het Ministerie van J&V het pas op 7 september 2023 vrijgegeven: zie <https://www.wodc.nl/actueel/nieuws/2023/09/07/actieplan-droeg-nauwelijks-bij-aan-verbetering-kwaliteit-feitenonderzoek-door-jeugdbescherming>. Waarschijnlijk was de hoop, dat het geflopte Actieplan niemand zou opvallen en/of dat het “oud nieuws” zou zijn: het drie-jaren project (2019-2021) was ten tijde van de publicatie al ruim anderhalf jaar gelden beëindigd, en de Ketentpartners willen het zo snel mogelijk vergeten. Toch even ter illustratie, uit de officiële “samenvatting”:

- “*Volgens de onderzoekers had het Actieplan weinig effect op de kwaliteit van het feitenonderzoek.*”
- “*Ervaringen van stakeholders*

Over de hele linie wordt door landelijke jeugdbeschermingsorganisaties, professionals uit de regio’s, oudervertegenwoordigers en advocaten weinig verbetering gezien ten aanzien van de vier lijnen van het Actieplan, waarbij er wel nuanceverschillen zijn. De meningen van de landelijke stakeholders en professionals uit de jeugdbeschermingsketen lopen uiteen van doelen in enige mate bereikt tot doelen in het geheel niet bereikt. De jeugdrechtsadvocaten zien geen significante kwaliteitsverbetering van het feitenonderzoek. De oudervertegenwoordigers zijn van mening dat de uitvoering van het Actieplan tot geen enkele verbetering heeft geleid. Alle partijen geven aan dat verdere acties nodig zijn om te komen tot een verbetering van het feitenonderzoek.”

Ingrijpende jeugdzorgbeslissingen, en de uitvoering daarvan, worden zelfs na decennia van klachten door ouders, nog steeds uitgevoerd op grond van onderbuikgevoelens en NIET o.g.v. “Adequaate Feitenonderzoek”. Per jaar worden vele duizenden kinderen en ouders zwaar beschadigd door het optreden van jeugdzorg.

* * * * *

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

Bijlage 2: Brief van student van Fontys Hogeschool aan de bewindslieden

Geachte Mw. Agema, Minister Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Dhr. van Weel, Minister Justitie en Veiligheid; Dhr. Struycken, Staatssecretaris Rechtsbescherming,

Met grote zorg richten wij ons tot u. Wij maken ons ernstig zorgen over de huidige professionalisering binnen de jeugdhulp en de impact hiervan op de jeugdigen die afhankelijk zijn van deze hulp. Wij zijn Anouk Vrijsen, Guusje Jespers, Hajar Bouyafa, Robin Verheijen en Silvana Eleveld, en samen met Jeugdhulp Voldoende Beschermd hebben wij onderzoek gedaan naar de manier waarop de professio-nalisering van jeugdzorgprofessionals bijdraagt aan het waarborgen van het belang van het kind. De uitkomsten van ons onderzoek zijn verontrustend en dwingen ons ertoe deze brief te schrijven. Wij achten het noodzakelijk dat er op korte termijn structurele veranderingen plaatsvinden.

De afgelopen jaren is er veel ingezet op de professionalisering van professionals in de jeugdzorg, echter heerst bij ons de vraag in hoeverre dit daadwerkelijk resultaat heeft geboekt. Het blijkt dat professionals de Jeugdwet als primaire richtlijn hanteren, terwijl artikel 94 van de Grondwet duidelijk stelt dat internationale verdragen en wetgeving leidend dienen te zijn. Dit vormt volgens ons de basis van het probleem en het is noodzakelijk dat hierop wordt ingezet. Dit tekort in kennis en vaardigheden vormt volgens ons de kern van het probleem. Zonder een duidelijke heroriëntatie en scholing op dit gebied blijft de jeugdzorg tekortschieten in haar verplichtingen naar jeugdigen en hun ouders.

Het vertrouwen in de jeugdzorg is zorgwekkend laag. Ouders en jeugdigen voelen zich niet gehoord, niet gezien en niet serieus genomen. Dit leidt tot een groeiend gevoel van wantrouwen en teleurstelling, wat de effectiviteit van de hulpverlening verder ondermijnt. Er wordt te vaak gehandeld vanuit de belangen van professionals en organisaties, in plaats van het belang van het kind centraal te stellen.

Daarnaast blijkt uit ons onderzoek dat de professionalisering van professionals door middel van training en bijscholing onvoldoende effect heeft. Dit wordt mede veroorzaakt door gebrekkige communicatie en beperkte transparantie. Ook ineffectief gemeentelijk beleid en rigide organisatorische structuren dragen bij aan een beperkt effect. Mede hierdoor krijgen professionals onvoldoende ruimte om maatwerk te leveren, terwijl dit juist cruciaal is binnen de jeugdzorg.

Een integrale aanpak is essentieel om deze uitdagingen aan te pakken. Ouders en jeugdigen dienen actief betrokken worden bij de hulpverlening en besluitvorming. Tegelijkertijd moeten professionals beter worden ondersteund door hun organisatie en gemeenten, zodat zij hun werk naar behoren kunnen uitvoeren. Alleen door een gezamenlijke inspanning en structurele veranderingen kunnen we ervoor zorgen dat het belang van het kind daadwerkelijk centraal staat, zoals vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de Jeugdwet.

Wij dringen erop aan dat u onze bevindingen en aanbevelingen serieus neemt en dat u deze brief beschouwt als een dringende oproep tot verandering. De situatie zoals die nu is, is niet langer houdbaar. Het is tijd voor een jeugdzorg die daadwerkelijk doet wat zij behoort te doen: het beschermen en ondersteunen van jeugdigen op een manier die recht doet aan hun rechten en belangen.

Met vriendelijke groet,

Anouk Vrijsen
Guusje Jespers
Hajar Bouyafa
Robin Verheijen
Silvana Eleveld

Uit opdracht van: Jeugdhulp Voldoende Beschermd

* * * * *

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

Bijlage 3: kindgesprekken

Reactie op verlagen leeftijdsgrens hoorrecht in het wetsvoorstel Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming

Het verlagen van de leeftijdsgrens voor het hoorrecht van 12 naar 8 jaar is een ingrijpende wijziging die niet zonder risico's komt. Hoewel het uitgangspunt om kinderen eerder een stem te geven in procedures die hen raken begrijpelijk is, ontbreekt in de toelichting een cruciaal aspect: de context waarin een kind opgroeit. Wanneer een kind gevraagd wordt naar zijn mening, gevoelens en behoeften, is het essentieel om rekening te houden met de omgeving waarin het kind opgroeit. Wat een kind zegt nodig te hebben, wordt sterk beïnvloed door de omgeving en de personen die op dat moment een dominante rol spelen in zijn of haar leven. In de toelichting van het wetsvoorstel wordt hier onvoldoende bij stilgestaan. Een specifiek risico doet zich voor in situaties waarbij ouders gescheiden zijn en sprake is van een ongelijkwaardige zorg- en opvoedverdeling. Volgens de ecologische systeemtheorie van Bronfenbrenner is een kind geneigd antwoorden te geven die aansluiten bij de omgeving waarin het primair opgroeit. De afhankelijkheidsrelatie met de primaire opvoeder speelt hierbij een grote rol. Wanneer er sprake is van parentificatie, een symbiotische relatie tussen ouder en kind of ouderverstoting, zal de mening van het kind in veel gevallen gekleurd zijn en neigen naar het blijven bij de ouder van wie het op dat moment denkt en voelt het meest afhankelijk te zijn. Dit kan leiden tot een vertekend beeld van de werkelijke belangen en behoeften van het kind op de korte en lange termijn.

Wim Slot blijkt dat kinderen onder de 12 jaar gemiddeld nog onvoldoende autonoom zijn. Hun sociale, emotionele en identiteitsontwikkeling is nog volop in ontwikkeling, en zij zijn in sterke mate afhankelijk van hun primaire opvoeder.

Een ander belangrijk argument tegen de verlaging van de leeftijdsgrens is de fase van ontwikkeling waarin kinderen zich bevinden. Uit onderzoek van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en publicaties van Han Spanjaard en Wim Slot blijkt dat kinderen onder de 12 jaar gemiddeld nog onvoldoende autonoom zijn. Hun sociale, emotionele en identiteitsontwikkeling is nog volop in ontwikkeling, en zij zijn in sterke mate afhankelijk van hun primaire opvoeder. Een kind van onder de 12 jaar zal daarom per definitie een mening vormen die sterk beïnvloed is door de directe omgeving en de relatie met opvoeders. Uit de ontwikkelingstaken van kinderen tussen 6 en 12 jaar blijkt dat zij nog sterk leunen op het gezag en de normen van hun ouders en opvoeders. Het vermogen om zich in anderen te verplaatsen en zelfstandig een moreel standpunt in te nemen, begint zich pas na het negende levensjaar langzaam te ontwikkelen.

Daarentegen worden jongeren vanaf 12 jaar steeds minder afhankelijk van ouders en nemen zij een eigen positie in binnen hun gezin en sociale omgeving. Dit bevestigt dat de bestaande leeftijdsgrens van 12 jaar een belangrijk waarborg vormt om ervoor te zorgen dat de stem van het kind niet alleen wordt gehoord, maar ook op de juiste manier wordt gewogen.

Hoewel het wenselijk is dat kinderen op een passende wijze worden betrokken bij beslissingen die hen raken, is een verlaging van de leeftijdsgrens geen oplossing die zonder waarborgen kan worden doorgevoerd. Differentiatie en zorgvuldige beoordeling zijn noodzakelijk om te voorkomen dat de stem van een jong kind onbewust wordt gekleurd door de omgeving waarin het zich bevindt. Zonder aanvullende maatregelen en zorgvuldige afweging van de context bestaat het risico dat het verlagen van de leeftijdsgrens leidt tot ongewenste effecten, waarbij de belangen van het kind niet daadwerkelijk voorop komen te staan.

* * * * *

**Bijlage 4: Bijdrage van Peter Dijkshoort (voormalig kinder-
en jeugdpsychiater) aan deze internet consultatie**

Geachte heer, mevrouw,

Bij het voorstel ontbreekt wat ik hier zal noemen de 'niet-juridische rechtsbescherming'. Dit is deugdelijke pedagogische en psychologische kennis waarmee onderzoek en beoordeling worden gedaan en de kwaliteit van de advisering op basis van die onderzoeken. Deze kwaliteit schiet ernstig tekort bij de stand van kennis die er theoretisch is. Ik noem een aantal zaken.

Onderzoek in het kader van strafrecht (PIJ) wordt uitgevoerd door een extra geschoolde WO+ opgeleide gedragswetenschapper en een extra geschoolde psychiater. Onderzoek in kader van familierecht wordt gedaan door een HBO-opgeleide professional. Dat levert, ook volgens rechters een enorm verschil in kwaliteit. De zwaarte van de beslissingen en de impact die dit levenslang kan hebben op alle betrokkenen en zelfs in volgende generaties verdienen een andere opleiding, of andere inrichting van het systeem met optimale inhoudelijke garanties.

Bias is een normaal menselijk gebeuren. In de keten van Veilig Thuis, Raad, GI en kinderrechter wordt veel te weinig gedaan om fouten door bias zoveel mogelijk te voorkomen. Bijv een kinderrechter die gelooft in het nut van gesloten plaatsen zal op basis van een rapport eerder gesloten plaatsen dan een kinderrechter die daar minder in gelooft, op basis van hetzelfde rapport. Sterkere rapporten verkleinen de kans op verkeerde beslissingen (verkeerde beslissingen die dus vaak schadelijk zijn).

Bij trajecten die gezinnen in het domein van VT t/m rechter en vervolgens begeleiding door GI en ook pleegzorg laten zien dat er sprake is kokerdenken en oa activiteiten van het Ondersteuningsteam Toeslagen laten zien dat dit denken door externe deskundigen zeer moeilijk te doorbreken is. Zie hiervoor <https://jeugdinontwikkeling.nl/article/view/19095>.

Ik schrijf hier dus over inhoudelijke kwaliteit van pedagogische en psychologische kennis en vaardigheden. Als dat niet beter wordt kan andere rechtsbescherming ook niet gaan helpen, een advocaat van een kind of van ouders moet het immers doen met dezelfde zwakke informatie waarmee 'de andere kant' moet werken. Hier heb ik de impact beschreven voor het traject naar een eventuele maatregel, maar hetzelfde geldt voor zorgen voor goede bezoekenregelingen, plannen voor terugplaatsing en toezicht. Als diezelfde inhoudelijke kwaliteit, zoals anno 2015, tekort schiet gaat 'betere' juridische ondersteuning en beschrijving van rechten niet helpend zijn.

Graag bereid nader toe te lichten.

Peter Dijkshoorn

* * * * *